

МОДУЛЬ 3. ЕРТЕ ТЕМІР ДӘУІРІНДЕГІ ТАЙПАЛЫҚ ОДАҚТАР ЖӘНЕ ЕРТЕ МЕМЛЕКЕТТІК ҚҰРЫЛЫМДАР

1. № 10. Семинар сабағының тақырыбы. Сақтар, скифтер: «Алтын адам»

2. Сабақтың мақсаты мен міндеттері: Сақтардың мәдениеті туралы нақты мәліметті Есік қорғаннан табылған «Алтын киім» киген жауынгер туралы мәлімет беру.

3. Сабақтың мазмұны:

1. Талқылауға арналған сұрақтар.

А) Сақ дәуіріндегі күймелер туралы мәлімет кімнің шығармаларында сақталған?

Б) Сақ тайпаларында қол өнерінің қай түрі дамыды?

В) Сақ дәуірінде ою-өрнектің қандай түрлері болды?

2. Алтын адам (баяндамалар):

Есік қорғаны: «Алтын адам» Сақ мәдениетінің белгілі ескерткіштерінің бірі.

4. Техникалық (оның ішінде оқытудың да) және инструментальдық құралдар: интерактивті тақта, слайдтар, презентациялар, электрондық оқулық, видеоролик.

5. Сабақтарды өткізу тәртібі: Дербес жұмысқа арналған тақырыптар

1. Моғолстанның құрылуы, аумағы, этникалық құрамы.

2. Алғашқы моғол хандарының билігі.

3. Әмір Темірдің жорықтары кезіндегі Моғолстан.

Дәрісханада өткізілетін жұмыс:

Оқытушының алғы сөзі:

Сақтардың Жетісудағы тамаша ескерткіштерінің бірі - Есік қорғаннан табылған “Алтын киімді адам”. Бұл қорған 1969-1970 жылдары қазылды. Есік қорғаны: «Алтын адам» Сақ мәдениетінің белгілі ескерткіштерінің бірі. Сақ тайпаларының, кейбір болжам бойынша тиграхауда сақтардың орналасуының орталығында орналасқан. Сақ мәдениеті – Орталық Азия мен Алдыңғы Азияның мәдениеті мен өнер жетістігінің синтезі. Есік қорғаны 40-тан астам қорғаннан тұратын үлкен обаның оңтүстігінде орналасқан. Б.з.д. 4-3 ғғ. жататын ескерткіш. Антропологтардың анықтауынша, Есік қорғанында жерленген адам 17-18 жас шамасындағы сақ ханзадасы. Жерленген адамға алтынмен апталған мерекелік, салтанатты киім кигізілген. Темір дәуірінің жерлеу орындарын зерттеу сақ тайпаларының мәдениеті мен тарихының көптеген аспектілерін қалпына келтіруге мүмкіндік береді.

6. Өртүрлі күрделілік деңгейдегі тапсырмалар (сұрақтар) және оларды бағалаудағы ұпайлардың үлестірілуі:

1-деңгей. *Картамен жұмыс.* Контур картаға сақ дәуірінің археологиялық ескерткіштерін түсіріңіз.

2-деңгей. *Реферат презентациясы:*

Темір дәуірінің жерлеу орындарын зерттеу сақ тайпаларының мәдениеті мен тарихының көптеген аспектілері.

3-деңгей. «Алтын адам» - тарихта алатын орны.

7. СӨЖ және ОСӨЖ тапсырмалары, олардың түрлері мен орындалуына қойылатын ұпайлардың үлестері: Есік қорғанына арналған зертеулермен танысу қажет. Аталмыш археологиялық ескерткішке қатысты бүгінгі тарих ғылымындағы талдаулар мен пікірлерді көрсету қажет. Сонымен қатар, тарихи ескерткіш ретінде жерлеу орнына толық сипаттама беру.

8. Пайдаланылатын әдебиеттер:

Негізгі әдебиеттер:

1. История Казахстана. С древнейших времен до наших дней. Т.1 – Алматы, 1996. – 531 с.
2. Кляшторный С.Г., Султанов Т.И. Казахстан: летопись трех тысячелетий. – Алма-Ата, 1992. – 374 с.
3. Кузенбайұлы А. История Казахстана. – С.-П., 2004. – 420 с.
4. Акишев К.А. Культура саков и усуней долины Или. – А-А., 1981.
5. Кадырбаев М.К. Памятники тасмолинской культуры. – А.А., 1986.
6. Акишев К.А. Курган «Иссык». Искусство саков Казахстана. – М., 1978.
7. Смирнов К.Ф. Савроматы. Ранняя история и культура савромат. – М., 1964.
8. Калыш А.Б. Историческое краеведение Казахстана. 2017.
9. Қартабаева, Е.Т., Мырзабекова, Р.С. Ежелгі дүние тарихы 2014. РМЭБ.

Қосымша әдебиеттер:

1. Нысанбаев Н.Ә., Нұрмұратов С.Е., ТҒыбитов Х. Қазақ философиясы тарихы (ежелгі дәуірден қазіргі заманға дейін) : Монография. 1-том :Қазақ философиясының қалыптасуы: ежелгі түркілік дәуір 2014. РМЭБ
2. Нұржанов А. Ұлы жібек жолы және ортағасырлық Қазақстан. Алматы: Рауан, 2018.

3. Алан Барнард. Антропология тарихы мен теориясы [оқулық] / А. Барнард;
ауд. Ж. Жұмашова, 2018. - 240 б.

WEB-сайттар тізімі:

1. <http://e-history.kz/kz>
2. https://vk.com/history_qaz